

Hoe verder met de Gedragscode Soortenbescherming Bosbeheer?

foto's Hans van den Bos, Bosbeeld

De rechtbank Gelderland heeft op 19 december het ministeriële goedkeuringsbesluit uit 2022 voor de Gedragscode Soortenbescherming Bosbeheer vernietigd. De impact is groot. Diverse belangrijke werkzaamheden zijn per direct gestopt. Bosbeheerders kijken nu voor elke locatie welke werkzaamheden nog wel en niet meer kunnen. Hoe nu verder in het bosbeheer?

tekst Ria Dubbeldam (redactie Vakblad)

De Gedragscode Soortenbescherming Bosbeheer is bedoeld om het bosbeheer praktisch uitvoerbaar te houden binnen de kaders van de wet. Door volgens de gedragsregels van de gedragscode te werken laten beheerders zien dat ze zorgvuldig handelen en er alles aan doen om onwettige verstoring van soorten te voorkomen en de instandhouding negatief te beïnvloeden. Beheerders voorkomen daarmee dat ze een vergunning moeten aanvragen voor elke werkzaamheid die tijdelijk een verstoring effect kan hebben. Denk

bijvoorbeeld aan het omzagen van een boom in een opstand of het voor de veiligheid snoeien van bomen langs een recreatieroute. De gedragscode voorkomt eveneens dat het bevoegd gezag – de provincies – wordt overstelpt met vergunningaanvragen die ze onder de standaardvoorwaarden die in de gedragscode zijn vastgelegd sowieso zouden honoreren. De eerste gedragscode voor het bosbeheer dateert van 2005 en is na de inwerkingtreding van de Flora- en Faunawet door een werkgroep van terreinbeheerders opgesteld. Het inmiddels opgeheven Boschap trad op als penvoerder, een rol die de Vereniging van Bos- en Natuurterreineigenaren (VBNE) heeft overgenomen. In 2022 is de gedragscode voor de tweede keer vernieuwd en door Christianne van der Wal, toenmalig minister van Natuur en Stikstof, goedgekeurd.

Beroepsprocedure

Meerdere partijen – Stichting Natuur Alert Nederland, Stichting Natuurvolgend Bosbeheer, Vogelbeschermingswacht Noord-Veluwe, Stichting Natuurbelang Nederland en een privépersoon – besloten echter vanuit onderling verschillende motieven het ministeriële goedkeuringsbesluit in een beroepsprocedure aan te vechten. Hun pijlen richtten zich met name op drie aspecten van de gedragscode: schermkap tot maximaal 2 hectare,

groepenkap tot maximaal een 0,5 hectare en bodembewerking.

Bij groepenkap wordt een open plek gemaakt, bij schermkap blijven er veel bomen staan (voor de insider: behoud van een grondvlak van minstens 15 m²/ha) die een scherm vormen boven de bosgrond zodat zaden van bepaalde boomsoorten beter kunnen kiemen en het bosklimaat beter behouden blijft. Bodembewerking betreft bijvoorbeeld het na verjongingskap klepelen of loftploegen om een dichte vegetatiemat geschikt te maken voor natuurlijke verjonging.

Wat betreft de scherm- en groepenkap voerden de bezwaarmakers aan dat de ingrepen zouden leiden tot verlies van het belangrijke en waardevolle bosmicroklimaat en dat dat tot verstoring zou leiden van bosorganismen zoals bijvoorbeeld zeldzame schimmels, kwetsbare plantensoorten die weinig licht behoeven en enkele karakteristieke diersoorten.

Het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) onderbouwde met een onderzoeksrapport van Wageningen UR – dat overigens niet ten behoeve van de gedragscode was opgesteld – en deskundigenverklaringen dat de kap, die plaatselijk tot het wegvallen van het bosmicroklimaat zou leiden, juist in het belang is voor het behoud van veel planten- en diersoorten.

Voor een deel van hun levenscyclus profiteren deze soorten van plekken met meer licht, grotere temperatuurschommelingen en vochtigheidschommelingen. Dit geldt voor een groot deel van de karakteristieke kruiden van bosrandmilieus, voor veel insecten zoals vlinders en wilde bijen maar ook voor herpetofauna, diverse zangvogelsoorten en veel (kleine) zoogdieren die in het bos leven.

Onderbouwing rechterlijke uitspraak

In december heeft de rechtbank Gelderland de bezwaarmakers in het gelijk gesteld en het ministeriële goedkeuringsbesluit vernietigd. In de gedragscode is volgens de rechtbank onvoldoende onderbouwd dat de 0,5 hectare omvang van groepenkap en de twee hectare schermkap niet ten koste gaan van de bescherming van plant- en diersoorten volgens de Wet natuurbescherming (die inmiddels is opgegaan in de Omgevingswet). Ook vindt de rechtbank dat niet voldoende is afgedekt dat de gekapte oppervlakte wat betreft verstoring van het bosmicroklimaat niet groter wordt dan de toegestane halve hectare, wanneer er meerdere naast elkaar gelegen kapingrepen elkaar opvolgen voordat het bosklimaat is hersteld. Volgens de rechtbank heeft de minister daarmee onvoldoende onderbouwd dat de werkzaamheden die onder de Gedragscode Soortenbescherming Bosbeheer

worden uitgevoerd geen invloed hebben op de gunstige staat van instandhouding van soorten. De minister had de gedragscode daarom niet mogen goedkeuren. De landsadvocaat en juristen van LVVN zijn de consequenties van de uitspraak aan het toetsen. Daarna krijgen alle betrokken partijen de gelegenheid om hoger beroep aan te tekenen.

Grote impact

De rechterlijke uitspraak heeft een grote impact voor het bosbeheer. De gedragscode is in zijn geheel vernietigd. Miriam Nienhuis, directeur van de VBNE, reageert namens de bij de VBNE aangesloten natuurterreinbeheerdersorganisaties, op de ontstane situatie. 'Niet alle werkzaamheden zijn gestopt. Minder ingrijpende maatregelen kunnen gewoon doorgaan als er geen gebodsbepalingen van de wet worden overtreden, zoals het verbod op verstoring. Ook als er gewerkt kan worden onder een andere gedragscode, zoals die van de Vereniging van Waterbedrijven in Nederland, kan het beheer doorgaan. Maar bij werkzaamheden waarbij beschermde soorten mogelijk schade oplopen, zal er nu een vergunning moeten worden aangevraagd, wat extra tijd en geld kost. Onze achterban heeft aangegeven voorlopig te stoppen met de drie aangevochten maatregelen. In situaties waarvan beheerders vinden dat ze echt niet

kunnen wachten, kunnen ze overleggen met de provincie als bevoegd gezag over een mogelijke vergunning.' Nienhuis acht de kans groot dat bosbeheerders uit voorzorg binnenkort al vergunningen gaan aanvragen om er zeker van te zijn dat ze in het najaar verder kunnen werken. 'Ondertussen zijn we volop in gesprek met het ministerie van LVVN, de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) en het Interprovinciaal Overleg (IPO). Ons voorstel is om alle gedragsregels waarover de rechter geen uitspraak heeft gedaan, zo snel mogelijk weer ongewijzigd vastgesteld te krijgen in een gedragscode. Dan zijn die maatregelen weer afgedekt. We verkennen deze oplossing met LVVN en de RVO. Zij staan hier gelukkig ook positief tegenover. Voor scherm- en groepenkap en bodembewerking zal eerst nader uitgezocht moeten worden hoe we deze maatregelen beter kunnen onderbouwen om ze weer opgenomen te krijgen in de Gedragscode Soortenbescherming Bosbeheer. Mogelijk is daar aanvullend onderzoek voor nodig. Hoeveel tijd alles gaat kosten is niet te voorspellen, maar we streven ernaar om vóór het najaar weer een volledige gedragscode te hebben.'

redactie@vakbladnbl.nl